

THROUGH THE LOOKING GLASS:

A Study of Axiomatic Systems and Torah Logic

By Gerald Parkoff

ל'סד

8th Revision

טו סיון תשע"ב
June 5, 2012

AXIOMATIC SYSTEMS

It is useful to compare the Torah and the way it is traditionally learned to an Axiomatic System. ¹ Traditional Jews are within the system. Many outside the system feel they

¹ The idea of comparing Torah Principles to Axioms is very simple. We all need a starting point. What justifies the starting point? In Euclid's Geometry, it was the self-evidence of the Axioms – they were intuitively correct – everybody agreed with them; that is, until Reimann and Lobachevsky made their discoveries concerning non-Euclidean Geometric Systems. So with the overthrow of Euclid, all assumptions in all Systems of thought came under attack or at least under suspicion.

In the context of Torah, the starting point is very clear to us. Although there is an analogy in the systematic way that principles are put together – it stands as a comparison and analogy simply to give us perspective and insight into the logic of the Rabbis.

According to the Rambam, the precise starting point is the *Minyan HaMitzvot* and *the Halachot LeMoshe MiSinai*. In his formulation in the *Hakdama* to the Mishneh, he writes:

הקדמת הרמב"ם למשנה

החלק הראשון, הפירושים המקובלים ממשוה שיש להם רמז בכתוב או שאפשר ללמדם באחת המדות, וזה אין בו מחלוקת כלל, אלא כל זמן שיאמר אדם קבלתי כך וכך מסתלק כל וכוח.

החלק השני, הם הדינים שבהם אמרו שהם הלכה למשה מסיני, ואין עליהם ראייה כמו שאמרנו, וגם זה ממה שאין בו מחלוקת.

החלק השלישי, הם הדינים שנלמדו באחת המדות, ובהם נופלת מחלוקת כמו שאמרנו, ונפסק בהם הדין כדעת הרוב לפי הכללים שהקדמנו, במה דברים אמורים כשהדבר שקול, ולכן אמרים אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה. ולא תפול מחלוקת ומשא ומתן אלא בכל מה שלא שמענו בו קבלה, ותמצאם בכל התלמוד חוקרים על דרכי הדין שבגללם נפלה מחלוקת בין החלוקים ואמרים במאי קא מיפלגי, או מאי טעמא דר' פלוני, או מאי ביניהו, כי יש שהם הולכים בדרך זו בענין זה במקצת מקומות ומבארים סבת המחלוקת ואמרים שפלוני סומך על דבר פלוני ופלוני סומך על דבר פלוני וכיוצא בזה.

והחלק הרביעי הם הדינים שקבעום הנביאים והחכמים שבכל דור ודור על דרך הגדר והסייג לתורה, והם שצוה ה' לעשותם באופן כללי באמרו ושמרתם את שמרתי, ובא בקבלה עשו משמרת למשמרתי. והם שקוראים אותם חז"ל גזרות.

והחלק החמישי הם הדינים שנעשו בדרך העיון להסדרת הענינים שבין בני אדם, דבר שאין בו הוספה על דברי תורה ולא גרעון, או בענינים שהם מפני תקון העולם בעניני הדת, והם שקוראים אותם חכמים תקנות ומנהגות. ואסור לעבור עליהם בשום פנים הואיל והסכימה עליהם כל האומה,

should be within the system but don't know why. Traditional Jews within the system judge all else through the prism of the system. All evaluation operates from within the boundaries of *Halachot* and the 613 *Mitzvot*. This was philosophically a great difficulty for the Reform Platform; namely, that they ignored the logical and epistemological structure of Talmudic thinking. They cast it aside as just so much irrelevance.

Abraham Geiger and Samuel Holdheim were two of the leading figures participating in the Synods held by the Reform rabbis in Frankfurt (1845) and Breslau (1846). These synods caused a rift with traditional European Jews, as represented by Rabbi Samson Raphael Hirsch, who was once good friends with Geiger. As described in one source, "...these synods set out to eliminate from Judaism every mark of national uniqueness. Since the goal of modern Judaism was to live a lifestyle that brought holiness into the modern world, a world of science and truth, all outmoded rabbinic legislation had to pass the test of reason, morality, and modernity to be acceptable. If a

The Fourth and Fifth Sections which the Rambam refers to are part of the Oral Law. But in fact, there are a number of posukim in the Torah (axioms if you will) which also allude to the Torah Sheh B'al Peh, the Oral Law. Here is a listing of some of them, though it is not meant to be an exhaustive list:

על פי התורה אשר יורוד ועל המשפט אשר יאמרו לה תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לה גמין ושמאל

(דברים פרק יז: יא)

ויאמר יקום אל משה כתב לה את הדברים האלה פי על פי הדברים האלה כרתי אתה ברית ואת ישראל:

(שמות פרק לד: כז)

כז) את הדברים האלה - ולא אתה רשאי לכתוב תורה שבעל פה:

(רש"י שמות פרק לד: כז)

א"ר יוחנן: לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר: + שמות ל"ד+ כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל.

(תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ס עמוד ב)

ושמעתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם:

(דברים פרק יא)

In this last possuk, the term "*Totaphot*" must be explained – but it is not explained by the text.

So it is the Axioms of the Torah, the fundamental units of Torah Law, which themselves open up to a new world – a new domain – called The Oral Law or Torah Sheh B'al Peh. This is the meaning of my reference to *Through the Looking Glass*. (see note: 14) "They don't keep this room so tidy as the other," Alice thought to herself.....

Finally, for a good exposition on Axiomatic Systems, see: Richard J. Trudeau: *The Non-Euclidean Revolution*, (Birkhauser, Boston, `1986)

practice separated a Jew from the modern, secular world, then it was a Jew's religious obligation to renounce it. "

(from *Gates of Jewish Heritage* as found in the *Jewish Virtual Library*, internet).

It was an historical irony that just a few years after the occurrence of these synods, in 1851, Georg Friedrich Riemann submitted his Ph.D. thesis at the University of Gottingen to Johann Carl Friedrich Gauss. This was the beginning of Axiomatic Theory in Mathematics but no one could recognize at the time the significance of this event for understanding Torah Study. Traditional Talmudic and Rabbinical thought works very much as an Axiomatic System. This idea can only be understood by reference to certain crucial developments in the history of Modern Mathematics and Logical Theory.

For almost 2000 years, Euclid's model of geometry as a deductive science was the model for all of human knowledge. Deductive science was the standard of accurate knowledge which could not be challenged or impugned. Hans Reichenbach in *The Philosophy of Space and Time* writes in this regard:

"In Euclid's work, the geometrical achievements of the ancients reached their final form: geometry was established as a closed and complete system. The basis of the system was given by the geometrical axioms, from which all theorems were derived. The great practical significance of this construction consisted in the fact that it endowed geometry with a certainty never previously attained by any other science. The small number of axioms forming the foundation of the system were so self-evident that their truth was accepted without reservation. The entire construction of geometry was carried through by a skillful combination of the axioms alone, without any addition of further assumptions; the reliability of the logical inferences used in the proofs was so great that the derived theorems, which were sometimes quite involved, could be regarded as certain as the axioms. Geometry thus became the prototype of a demonstrable science, the first of a scientific rigor which, since that time, has been the ideal of every science. In particular, the philosophers of all ages have regarded it as their highest aim to prove their conclusions "by the geometrical method."

The status of Euclidean Geometry as the standard and pinnacle of human knowledge was finally toppled when Georg Friedrich Riemann submitted his Ph.D. thesis in 1851. Riemann applied the concept of geometry to a spherical surface – which resulted in different metrical relations from that of ordinary geometry applied to a flat two dimensional surface. The result was the discovery that the axiom of the parallels in Euclidean Geometry had to be modified to accommodate the change in metric relations on the surface of a sphere. Among these changes was the change in the ratio between circumference and diameter of a circle, which turned out to be greater than 180 degrees. Reichenbach writes in this regard:

"The property of the straight line being the shortest connection between two points can be transferred to curved surfaces, and leads to the concept of *straightest* line on the surface of the sphere. The great circles play the role of the shortest line of connection, and on this surface their significance is analogous to that of the straight lines on the plane. Yet while the great circle as "straight lines" share their most important property with those of the plane, they are distinct from the latter with respect to the axiom of the parallels: all great circles of the sphere intersect and therefore there are no parallels among those "straight lines".

So it turned out that Riemann had in effect discovered or devised a new geometry, the geometry of spheres, in which all of the axioms of the system were identical with Euclidean geometry, the only exception being the formulation of the axiom of the parallels.

The discovery that axioms could be discarded or modified freed geometry and mathematicians from a two thousand year old bondage – and the imagination was allowed to work, unfettered by previous conceptions and rules of thought.

According to Aristotle's understanding of deductive science,

“any axiom underlying a deductive theory must be so obvious as to be accepted by everybody without any previous justification, as any attempt at such a justification would involve an appeal to other truths and so would imply either a vicious circle or an infinite regression.” (Evert Beth: *The Foundations of Mathematics*).

Now Mathematicians discovered that this postulate of self-evidence can no longer be maintained. Every system of axioms involves unproved statements or undefined terms. To define such terms, we would require another statement, a statement of definition, and so on without end. Hence mathematicians found it convenient to set up Axiomatic Systems, based on an arbitrary collection of axioms. Since D. Hilbert's *The Grounds of Geometry*, it has become the practice to require the following three characteristics for every axiomatic system:

1. **THAT IT BE COMPLETE** –meaning that either we can prove all true statements within the system by reference to the axioms – or that one of any two contradictory statements within the system could be proved. by reference to the axioms.
2. **THAT THE AXIOMS BE INDEPENDENT OF EACH OTHER** – meaning that no one axiom can be derived from any other axiom or set of axioms. If axiom C could be proven from A and B, then axiom C drops off the list of axioms – it is now a derivative.
3. **THAT THE SYSTEM BE CONSISTENT AND NON-CONTRADICTORY.** This requirement is actually a requirement for all intelligible discourse – and of course would be a requirement for any axiomatic system.

THE TORAH AS AN AXIOMATIC SYSTEM

Classical Talmud and Halachic study operate within the realm of an axiomatic system, as classically defined by Hilbert. The 613 mitzvot, in any of their enumerations together with the *Halachot Le Moshe MiSinai* can in this case be seen as the axioms of the system. The 13 Middot or Principles of Logic of Rabbi Yishmael together with the 32 Rules of Rabbi Eliezer the son of Rabbi Yosi HaGalili, can be seen as the logical moves and inferences that are permitted within the system. But a system it is – and if one chooses to disregard any one of the axioms of the system or any one of the moves or inferences which are permitted, then by definition, he is outside the system. He can do this – but just as in Chess, if you disregard a rule governing the movement of the pieces,

you are not playing Chess. Likewise if you disregard the 613 axioms of the Torah or the rules of inference determining how we use those axioms, you are no longer within the realm of Torah scholarship or practice. You can do that, you can make changes, but you are now in a different game and in a different activity.

The Reform have thrown out the system without even knowing that there was a system. The Torah tells us: (שמות לה: ג) "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת: "Do not light a fire in any of your dwellings on the Sabbath day." According to Rabbi Yosi (Shabbat 70a) the Torah specifies a distinct prohibition for kindling in order to remove it from the general classification of the other Sabbath *melachot*, designating it merely as a prohibition subject only to lashes. (Rashi). Rabbi Natan argues that just as kindling is an Av Melacha, which carries separate liability; So too all of the Melachot each carry a separate liability (Rashi).² What are Rabbi Yosi and Rabbi Natan arguing about? They are not arguing against the System of the Torah – they are arguing within the System – to explore and define its architecture.

Again, in *Chagiga*,(3b), the arguments and disagreements we find throughout the Gemara are not meant to dissuade the student from the legitimacy of the System, but rather to encourage exploration and discovery.³ In fact, this Daf comes to explicitly remind us of

תלמוד בבלי מסכת שבת דף ע עמוד א²

חייב על כל מלאכה ומלאכה. חילוק מלאכות מנלן? אמר שמואל: אמר קרא +שמות לא+ מחלליה מות יומת - התורה רבתה מיתות הרבה על חילול אחד. האי במזיד כתיב! אם אינו ענין למזיד, דכתיב +שמות לה+ כל העשה מלאכה יומת - תנהו ענין לשוגג, ומאי יומת - יומת בממון. ותיפוק ליה חילוק מלאכות מהיכא דנפקא ליה לרבי נתן, דתניא, רבי נתן אומר: +שמות לה+ לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת, מה תלמוד לומר? לפי שנאמר +שמות לה+ ויקהל משה את כל עדת בני ישראל אלה הדברים וגו' ששת ימים תעשה מלאכה. דברים, הדברים - אלה הדברים - אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסיני. יכול עשאן כולן בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת - תלמוד לומר +שמות לד+ בחריש ובקציר תשבת. ועדיין אני אומר: על חרישה ועל הקצירה - חייב שתיים, ועל כולן אינו חייב אלא אחת! תלמוד לומר: לא תבערו אש, הבערה בכלל היתה, ולמה יצאת - להקיש אליה, ולומר לך: מה הבערה שהיא אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה - אף כל שהוא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה. - שמואל סבר לה כרבי יוסי, דאמר: הבערה ללא יצאת. דתניא: הבערה ללא יצאת, דברי רבי יוסי. רבי נתן אומר: לחלק יצאת.

Another example:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף טו עמוד א

משנה. המחלל את השבת בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת.

גמרא. מכלל דאיכא מידי דחילול שבת הוי, ואין חייבין לא על שגגתו חטאת ולא על זדונו כרת, מאי היא? - תחומין, ואליבא דרבי עקיבא. הבערה, ואליבא דרבי יוסי.

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ג עמוד ב³

+דברי הימים א' י"ז+ ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ואף הוא פתח ודרש: +קהלת י"ב+ דברי חכמים כדרבנות וכמשמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרעה אחד. למה נמשלו דברי תורה לדרבן? לומר לך: מה דרבן זה מכוין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם, אף דברי תורה מכונין את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים. אי מה דרבן זה מטלטל אף דברי תורה מטלטלין - תלמוד לומר משמרות. אי מה מסמר זה חסר ולא יתר אף דברי תורה חסירין ולא יתירין - תלמוד לומר נטועים, מה נטיעה זו פרה ורבה - אף דברי תורה פרין ורבין. בעלי אספות - אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו אוסרין והללו מתירין, הללו פוסלין והללו מכשירין. שמא יאמר אדם: היאך אני למד תורה מעתה? תלמוד לומר: כולם נתנו מרעה אחד - אל אחד נתנו, פרנס

the unified nature of The System of Torah – it is all one thing and from one Shepherd. It is for us, the Jewish People, Knesset Yisroel, to put the pieces together – to see how the whole thing works – to interconnect the parts. Chagiga 3:b is a directive to the student of Torah, not to give up hope because of the complexity of the System; but rather to persist, to recognize the complexity, and to unify via the human intellect.⁴ In the words of Rabbi Yosef Epstein,

אחד אמרן, מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, דכתיב +שמות כ' וידבר אלהים את כל הדברים האלה. אף אתה עשה אזניך כאפרכסת, וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי מטמאים ואת דברי מטהרים, את דברי אוסרין ואת דברי מתירין, את דברי פוסלין ואת דברי מכשירין.

⁴ COMPLEX SYSTEMS

Another way to view Torah Study is as a Complex System of thought and reasoning – but it is complexity with consistency, independence, and completeness. When a student enters the world of Torah and is bewildered by the sheer complexity of the subject matter – it is incumbent that he realize there is consistency here. When two Tannas or two Amoras disagree – there is nevertheless consistency built into the rules of understanding and acceptance – so that we have הן דברי אלהים חיים הן – “These and these are the words of the Living G-d.” The student must continue upon his path of studies, to finally see order amidst complexity – finally, when he discovers Justice and Compassion at the foundations of the System, he may come face to face with the One who spoke and created the world.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף יג עמוד ב

אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל.

A modern analog to this idea is The Theory of Complex Systems.

Complex systems present problems in [mathematical modelling](#). Complex systems is a new approach to science that studies how relationships between parts give rise to the collective behaviors of a system and how the system interacts and forms relationships with its environment.

The equations from which complex system models are developed generally derive from [statistical physics](#), [information theory](#) and [non-linear dynamics](#), and represent organized but unpredictable behaviors of [systems](#) of nature that are considered fundamentally [complex](#). The physical manifestations of such systems cannot be defined, so the usual choice is to refer to "the system" as the mathematical information model, without referring to the undefined physical subject the model represents. One of a variety of journals using this approach to complexity is [Complex Systems](#).

Such systems are used to model processes in [computer science](#), [biology](#),^[1] [economics](#), [physics](#), [chemistry](#),^[2] and many other fields. It is also called *complex systems theory*, *complexity science*, *study of complex systems*, *sciences of complexity*, *non-equilibrium physics*, and *historical physics*. A variety of abstract [theoretical complex systems](#) is studied as a field of mathematics.

The key problems of complex systems are difficulties with their formal [modeling](#) and [simulation](#). From such a perspective, in different research contexts complex systems are defined on the basis of their different attributes. Since all complex systems have many interconnected components, the [science of networks](#) and [network theory](#) are important aspects of the study of complex systems. A consensus regarding a single universal definition of [complex system](#) does not yet exist.

נתמזגה תורה הכרתו של אדם עם תורת השמים-צורה חדשה

(מצות הבית הקדמה דף 22)

“The Torah of human understanding and obligation is mixed with the Torah of the Heavens to form a new creation.”

When the Rambam and the Ramban argue over what the sum of Mitzvot are, and what is to be included in the 613 mitzvot; what commandment is Deraita and which is DeRabbanan, they are not outside the system – but rather arguing over what the system is – what the general features and structure of the system in fact is.

“Any dispute that is for the sake of Heaven will have a constructive outcome; but one that is not for the sake of Heaven will not have a constructive outcome.”⁵

Rabbi Nachum Rabinovitch of Yeshiva Birkat Moshe, a Hesder Yeshiva in *Maaleh Adumim*, writes as follows:

“...all scriptural statements are regarded as independent axioms and this independence is to be proved...it is assumed that the text of the Pentateuch is irreducible, and it is an exercise in logic to demonstrate it.” (*Probability and Statistical Inference in Ancient and Medieval Jewish Literature.*, p. 12.)

Of course, we know that Torah is not just an Axiomatic System – The goal of the Rabbanim is to achieve a balance between Din and Rachamim, between Justice and Mercy. There are many “outs” or exceptions built into the system to ensure elasticity.⁶ We may call this “wiggle room.”⁷ It is this “wiggle room” which allows the Rabbanim

For systems that are less usefully represented with equations various other kinds of narratives and methods for identifying, exploring, designing and interacting with complex systems are used. A broader view of disciplines and methodologies using the complex systems approach is found on the [Encyclopedia of Earth](#).^[3]

(from Wikipedia)

⁵ משנה מסכת אבות פרק ה

משנה יז

[טז] כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו:

⁶ תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף לט עמוד ב

מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי. אמר ליה: פלוג לי! - אמר ליה: לא ידענא לך. אתא לקמיה דרב חסדא. אמר ליה: שפיר קאמר לך, שנאמר +בראשית מ"ב+ ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרוהו מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן. - אמר ליה: זיל אייתי סהדי דאחיה את. - אמר ליה: אית לי סהדי, ודחלי מיניה, דגברא אלימא הוא. - אמר ליה לדידיה: זיל אנת אייתי סהדי דלא אחוך הוא. - אמר ליה: דינא הכי? המוציא מחבירו עליו הראיה! - אמר ליה: הכי דיינינא לך ולכל אלימי דחברך. - אמר ליה: סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי! - אמר ליה: תרתי לא עבדי. לסוף אתו סהדי דאחיה הוא. - אמר ליה: לפלוג לי נמי מפרדיסי ובוסתני דשתל. - אמר ליה: שפיר קאמר לך, דתנן: הניח בנים גדולים וקטנים, והשביחו גדולים את הנכסים - השביחו לאמצע,

to achieve a measure of Rachamim – and Equity in their decisions.⁸ The model of an Axiomatic System is meant to highlight the foundations of Torah Reasoning. Modern scholarship - in Math and in Philosophy in this case – have enabled us to make new observations in this regard. Again, the Axioms are from the *Torah sheh bichtav*. But the use of the system, the way inferences are made, this is *Torah sheh b'al peh*⁹– The Rabbanim were committed to a system of consistency, completeness, and independence. With the growth of science and mathematics in the 20th century, we have this new/old paradigm and model which enhances our understanding of traditional Torah scholarship.

THE PLAY ELEMENT IN HUMAN CULTURE

An alternate model for the system of Torah and Halacha could be found in the the work of Johan Huizinga.. Huizinga was Dutch and wrote a book titled *Homo Ludens, A study of the Play Element in Culture*. He defines play as follows three times in the course of his writing:

“Summing up the formal characteristics of play, we might call it a free activity standing quite consciously outside “ordinary”life as being “not serious”, but at the same time absorbing the player intensely and utterly. It is an activity connected with no material interest, and no profit can be gained by it. It proceeds within its own proper boundaries of time and space according to fixed rules and in an orderly manner.” (p. 13)

Elsewhere, Huizinga described play as:

“ an action accomplishing itself outside and above the necessities and seriousness of everyday life.” (p. 26)

“Play is a voluntary activity or occupation executed within certain fixed limits of time and place, according to rules freely accepted but absolutely binding, having its aim in itself and accompanied by a feeling of tension, joy and the consciousness that it is “different” from “ordinary life.” “ (p. 28.)

⁷A phrase coined by my brother-in-law, Dr. Chaim Benjamini, former chairman of the Geology Department of Ben Gurion University.

⁸ Aaron Kirschenbaum: *Equity in Jewish Law*, Ktav Publishing House, 1991, 2 Volumes.

⁹הליכות עולם

כללי התלמוד בדברי הרמב"ן

יד מלאכי

ספר הכריתות

(והרבה)

The concept of Torah study as play might sound odd, but Huizinga would say that any rule following system comes under the category of play to some degree. However, he concedes the seriousness of play, as we see in the case of children, chess players, and great athletes.. It is a serious matter and the rules cannot be broken:

To our way of thinking, cheating as a means of winning a game robs the action of its play-character and spoils it altogether, because for us the essence of play is that the rules be kept – that it be fair play⁶⁷ (*Homo Ludens*, p. 52)

You can break the rules of chess but you are no longer playing chess. You can break the rules of Torah study but you are no longer studying Torah. You have veered from the *Mesorah* which includes the text and the way to approach the text.

Talmudic Learning as Play – is the way that Chazal explore a system of thought – to see how far an idea can be stretched – what are the limits and boundaries of a halachic category or ruling?¹⁰

10 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ו עמוד ב (דרך חקירה)

רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אסור לבצוע, וכל הבוצע - הרי זה חוטא, וכל המברך את הבוצע - הרי זה מנאץ, ועל זה נאמר +תהלים י' + בצע ברך נאץ ה', אלא: יקוב הדין את ההר, שנאמר +דברים א' + כי המשפט לאלהים הוא.... רבי יהושע בן קרחה אומר: מצוה לבצוע, שנאמר: +זכריה ח' + אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם. והלא במקום שיש משפט - אין שלום, ובמקום שיש שלום - אין משפט. אלא איזהו משפט שיש בו שלום - הרי אומר: זה ביצוע

תלמוד בבלי מסכת חולין דף צ עמוד ב (דרך גוזמה)

תניא כוותיה דרב הונא: גיד הנשה של שלמים - מכבדו לאמה, ושל עולה - חולצו לתפוח. תנן התם: תפוח היה באמצע המזבח, פעמים היה עליו כשלש מאות כור. אמר רבא: גוזמא. השקו את התמיד בכוס של זהב, אמר רבא: גוזמא. אמר רבי אמי: דברה תורה לשון הואי, דברו נביאים לשון הואי, דברו חכמים לשון הואי. דברו חכמים לשון הואי - הא דאמרן, דברה תורה לשון הואי - +דברים א' + ערים גדולות ובצורות בשמים, דברו נביאים לשון הואי - +מלכים א' א' + ותבקע הארץ לקולם - אמר ר' יצחק בר נחמני אמר שמואל, בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הואי, אלו הן: תפוח גפן ופרוכת; תפוח - הא דאמרן, גפן - דתנן: גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל, ומודלה על גבי כלונסות, וכל מי שהיה מתנדב גרגיר או אשכול מביא ותולה בה, אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: מעשה היה ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה. פרוכת - דתנן: רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון הסגן, פרוכת - עוביה טפח, ועל שבעים ושנים נירים נארגת, ועל כל נימה ונימה עשרים וארבעה חוטין; ארכה ארבעים באמה ורחבה עשרים באמה, ומשמונים ושתי רבוא נעשת, ושתיים עושים בשנה, ושלש מאות כהנים מטבילין אותה.

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פה עמוד א

רבי זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבלאה מיניה, כי היכי דלא נטרדיה. יתיב מאה אחרניתא דלא לשכות רבי אלעזר בשניה ונפלין עילויה מילי דצבורא. ויתיב מאה אחרניי דלא נשלוט ביה נורא דגיהנם. כל תלתין יומי הוה בדיק נפשיה, שגר תנורא סליק ויתיב בגויה, ולא הוה שלטא ביה נורא. יומא חד יהבו ביה רבנן עינא, ואיחרכו שקיה, וקרו ליה קטין חריך שקיה

So we have two models which merge into one – an Axiomatic System – and a Play System. Both follow fixed rules and proceed in an orderly manner within its own proper boundaries.

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פה עמוד ב (דרך פלפול)

ריש לקיש הוה מציין מערתא דרבנן, כי מטא למערתיה דרבי חייא איעלמא מיניה. חלש דעתיה, אמר: רבונן של עולם לא פלפלתי תורה כמותו? יצתה בת קול ואמרה לו: תורה כמותו פלפלת, תורה כמותו לא ריבצת. כי הוּוּ מִינְצוּ רַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי חִיָּיא, אָמַר לִיה רַבִּי חֲנִינָא לְרַבִּי חִיָּיא: בְּהַדִּי דִּידִי קָא מִינְצִית? חֶס וְחִלְלִיה, אִי מִשְׁתַּכַּחַּא תוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל מִהֲדַרְנָא לֵה מִפִּילְפוּלִי! - אָמַר לִיה רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי חֲנִינָא: בְּהַדִּי דִּידִי קָא מִינְצִית? דַּעְבְּדִי לְתוֹרָה דְלָא תִשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל? מֵאִי עֲבִידְנָא, אֲזִלְיָנָא וְשַׁדְיָנָא כִּיתְנָא, וְגַדְיָנָא נִישְׁבִּי, וְצִיִּידְנָא טְבִי וּמֵאֲכִילְנָא בְּשִׁרְיָהּ לִיתְמִי, וְאֵרִיכְנָא מְגִילְתָּא וְכַתְבָּנָא חֲמִשָּׁה חֲוֻמְשִׁי, וְסִלְקְנָא לְמַתָּא וּמְקָרִינָא חֲמִשָּׁה יְנוּקִי בְּחֲמִשָּׁה חֲוֻמְשִׁי, וּמִתְנִינָא שִׁיתָא יְנוּקִי שִׁיתָא סַדְרִי, וְאֵמְרָנָא לְהוּ: עַד דְּהֲדַרְנָא וְאֵתְיָנָא - אָקְרוּ אֵהֲדָדִי וְאֵתְנִינָא אֵהֲדָדִי, וְעַבְדִּי לֵה לְתוֹרָה דְלָא תִשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל

PILPUL: (Jewish Encyclopedia)

A method of Talmudic study. The word is derived from the verb "pilpel" (lit. "to spice," "to season," and in a metaphorical sense, "to dispute violently" [Tosef., B. B. vii. 5] or "cleverly" [Shab. 31a; B. M. 85b]). Since by such disputation the subject is in a way spiced and seasoned, the word has come to mean penetrating investigation, disputation, and drawing of conclusions, and is used especially to designate a method of studying the Law (Ab. vi. 5; Baraita; B. B. 145b; Tem. 16a; Ket. 103b; Yer. Ter. iv. 42d). For another explanation of the word, as derived from the Hebrew "pillel," see J. B. Lewinsohn, "Bet Yehudah," ii. 47, Warsaw. 1878.

Description of Method.

The essential characteristic of pilpul is that it leads to a clear comprehension of the subject under discussion by penetrating into its essence and by adopting clear distinctions and a strict differentiation of the concepts. By this method a sentence or maxim is carefully studied, the various concepts which it includes are exactly determined, and all the possible consequences to be deduced from it are carefully investigated. The sentence is then examined in its relation to some other sentence harmonizing with it, the investigation being directed toward determining whether the agreement appearing on a superficial contemplation of them continues to be manifest when all the possible consequences and deductions are drawn from each one of them; for if contradictory deductions follow from the two apparently agreeing sentences, then this apparent agreement is not an agreement in fact. Again, if two sentences apparently contradict each other, the pilpulistic method seeks to ascertain whether this seeming contradiction may not be removed by a more careful definition and a more exact limitation of the concepts connected with the respective sentences. If two contiguous sentences or maxims apparently imply the same thing, this method endeavors to decide whether the second sentence is really a repetition of the first and could have been omitted, or whether by a more subtle differentiation of the concepts a different shade of meaning may be discovered between them. Similarly if a regulation is mentioned in connection with two parallel cases, this method determines whether it might not have been concluded from the similarity of the cases itself that the regulation applying to the one applied to the other also, and why it was necessary to repeat explicitly the same regulation.

(see entire article)

As Axiomatic Theory developed, it was recognized that the axioms of any system involve unproved assumptions and undefined terms. Rabbi Nachum L Rabinovitch of Yehivat Birkat Moshe in Maaleh Adumim, once remarked in a correspondence to me:

“Of course, your contention that Chazal see the whole Torah as a single system is true. However, this alone is not sufficient to refute those who wish to drop some of the axioms, whether through ignorance or some other motive. After all, a non-Euclidean geometry is also a consistent system, even though it replaces Euclid's parallel axiom.”

Logically cogent arguments substantiating the coherency and consistency of Torah as a unified system will not, by themselves, bring about adherence to its precepts. The motivation for adherence to the Laws of the Torah and to the Rabbanim can only arise from within the Community of Israel, from Knesset Yisroel as a Metaphysical and Historical entity, a community of practicing adherents. “*Naaseh ve nishma*,” – “we will do and then we will come to understand” – understanding derives from observance. Understanding cannot be a one dimensional activity of study confined to a printed text without the three dimensional workings of a community practicing Tzedaka and Mishpat.

GODEL ON THE IMPOSSIBILITY OF AXIOMATIC SYSTEMS

Kurt Godel attacks the possibility of axiomatic systems because completeness and consistency can never be definitively proven. A summary of Godel's work follows:

“In 1931, the Czech-born mathematician Kurt Godel demonstrated that within any given branch of mathematics, there would always be some propositions that couldn't be proven either true or false using the rules and axioms of that mathematical branch itself. You might be able to prove every conceivable statement about numbers within a system by going outside the system in order to come up with new rules and axioms, but by doing so you will only create a larger system with its own unprovable statements. The implication is that all logical systems of any complexity are, by definition, incomplete. Each of them contains at any given time, more true statements that it can possibly prove according to its own defining set of rules.

Godel showed that within a rigidly logical system such as Russell and Whitehead had developed for arithmetic, propositions can be formulated that are undecidable or undemonstrable within the axioms of the system. That is, within the system, there exist certain clear-cut statements that can neither be proved or disproved. Hence, one cannot, using the usual methods, be certain that the axioms of arithmetic will not lead to contradiction. It appears to foredoom hope for mathematical certitude through use of obvious methods.

He proved it impossible to establish the internal logical consistency of a very large class of deductive systems - elementary arithmetic, for example - unless one adopts principles of reasoning so complex that their internal consistency is as open to doubt as that of the systems themselves ... Second main conclusion is ... Gödel showed that *Principia*, or any other system within which arithmetic can be developed, is *essentially incomplete*. In other words, given *any* consistent set of arithmetical axioms, there are true mathematical

statements that cannot be derived from the set... Even if the axioms of arithmetic are augmented by an indefinite number of other true ones, there will always be further mathematical truths that are not formally derivable from the augmented set. “
<http://www.miskatonic.org/godel.html>

Godel appears to have challenged Hilbert's requirements of completeness and consistency. Godel may have proven that Hilbert's description of axiomatic systems just doesn't work.

That the Torah is an axiomatic system as Hilbert understood it is too simple a description of it. True, Torah logic has certain formal characteristics. This is assumed ubiquitously on every page of the Talmud. Although obvious to the Talmud Chacham, it nevertheless must be stated to the student of Torah to delineate the Halachic framework in which we operate.

To recap, the formal requirements of Torah study include:

- 1) There can't be contradictions. Apparent contradictions must be resolved by reference to changes in time and place.
- 2) Assumptions and basic *halachot* have to be independent of each other. Each *posuk* of the Torah stands alone and is independent of the next in regards to formulating a specific Halachic Ruling.¹¹ Each *halacha* must be independent in the sense that it must give us a new piece of information not contained in a previous halachic statement.

11

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כא עמוד ב

אמר מר זוטרא ואיתימא מר עוקבא: בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש, חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי. ביררו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש, והניחו להדיוטות כתב עברית ולשון ארמי. מאן הדיוטות? - אמר רב חסדא: כותאי. מאי כתב עברית? - אמר רב חסדא: כתב ליבנאה. תניא, רבי יוסי אומר: ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל, אילמלא (לא) קדמו משה. במשה הוא אומר +שמות י"ט+ ומשה עלה אל האלהים, בעזרא הוא אומר +עזרא ז'+ הוא עזרא עלה מבבל, מה עלייה האמור כאן תורה - אף עלייה האמור להלן תורה. במשה הוא אומר +דברים ד'+ ואתי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חקים ומשפטים, בעזרא הוא אומר +עזרא ז'+ כי עזרא הכין לבבו לדרש את תורת ה' (אלהיו) ולעשת וללמד בישראל חק ומשפט. ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו - נשתנה על ידו הכתב, שנאמר

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כב עמוד א

+עזרא ד'+ וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתרגם ארמית וכתוב +דניאל ה'+ לא כהלין כתבא למקרא ופשרא להודעה למלכא, וכתוב +דברים י"ז+ וכתב את משנה התורה הזאת - כתב הראוי להשתנות. למה נקרא אשורית - שעלה עמהם מאשור. תניא, רבי אומר: בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל, כיון שחטאו - נהפך

להן לרועץ, כיון שחזרו בהן - החזירו להם, שנאמר +זכריה ט"ו+ שובו לבצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב לך. למה נקרא שמה אשורית - שמאושרת בכתב. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי: כתב זה לא נשתנה כל עיקר, שנאמר +שמות כ"ז+ ווי העמודים; מה עמודים לא נשתנו - אף וויים לא נשתנו. ואומר +אסתר ח"ו+ ואל היהודים ככתבם וכלשונם, מה לשונם לא נשתנה - אף כתבם לא נשתנה. אלא מה אני מקיים את משנה התורה הזאת - לשתי תורות, אחת שיוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו. אותה שיוצאה ונכנסת עמו - עושה אותה כמין קמיע, ותולה בזרועו, שנאמר +תהלים ט"ז+ **שויתי ה' לנגדי תמיד. ואידך, האי שויתי מאי דריש ביה?** - ההוא מיבעי ליה כדרב חנה בר ביזנא. דאמר רב חנה בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא: המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו, שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד. לרבי שמעון דאמר כתב זה לא נשתנה, מאי לא כהלין כתבא למקרא? - אמר רב: בגימטריא איכתיב להון: ית ית אידך פוגחמט. מאי פריש להו - +דניאל ה'+ מנא מנא תקל ופרסין, מנא - מנא אלהא מלכותך (והשלמת לך) +מסורת הש"ס: והשלמה+. תקל - תקלתא במאזניא והשתכחת חסיר. (פרסין) +מסורת הש"ס: פרס+ - פריסת מלכותך ויהיבת למדי ופרס. ושמואל אמר: ממתוס נקפי אאלרן, ורבי יוחנן אמר: אנם אנם לקת ניסרפו. רב אשי אמר: נמא נמא קתל פורסין.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ז עמוד ב

גופא, אמר רב נחמן: אמר לי הונא בר נתן, תנא: מנין לברכת חתנים בעשרה? שנאמר: +רות ד'+ ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה. ורבי אבהו אמר: מהכא: +תהלים ס"ח+ במקלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל. ורב נחמן, בהאי קרא דרבי אבהו מאי דריש ביה? מיבעי ליה לכדתניא, היה ר"מ אומר: מנין שאפילו עוברים שבמעזי אמן אמרו שירה על הים? שנאמר: במקלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל. **ואידך?** אם כן, לימא קרא מבטן, מאי ממקור? על עסקי מקור. **ורבי אבהו, בהאי קרא דרב נחמן מאי דריש ביה?** ההוא מיבעי ליה למידרש: עמוני - ולא עמונית, מואבי - ולא מואבית, דאי סלקא דעתך לברכה, לא סגי דלאו זקנים? **ואידך?** אי סלקא דעתך למידרש, לא סגי דלאו עשרה? אין, לפרסומי מילתא, וכדאמר ליה שמואל לרב חנא בגדתאה: פוק ואייתי לי בי עשרה, ואימא לך באנפיהו: המזכה לעובר - קנה. והלכתא: המזכה לעובר - לא קנה.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף סד עמוד ב

ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, וגנב עצמו נפקא ליה מאם ימצא הגנב, האי אם המצא תמצא מאי דריש ביה? מבעי לי' לכדרבא בר אהילאי, דאמר רבא בר אהילאי: מאי טעמא דרב, דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור? דכתיב: אם המצא תמצא, אם המצא בעדים תמצא בדיינים, פרט למרשיע את עצמו. ולמ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב, דהאי אם המצא תמצא מפיק ליה לגנב עצמו, מרשיע עצמו מנלך? +שמות כ"ב+ מאשר ירשיעון אלהים, ולא המרשיע את עצמו. ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, דאייתי ליה מהמצא תמצא למרשיע את עצמו, האי אשר ירשיעון **מאי דריש ביה?** אמר לך: **ההוא מיבעי ליה** למודה בקנס דפטור. ומ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב, קסבר: מודה בקנס ואח"כ באו עדים - חייב. ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, דנפקא ליה גנב מהתם, בשלמא אם המצא תמצא לכדרבא בר אהילאי, אבל כל הני פרטי למה ליה? כדתנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל: כל פרשה שנאמרה ונשנית, לא נשנית אלא לדבר שנתחדש בה.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף טז עמוד א

ובשטר. מנלן? אמר עולא, אמר קרא: +שמות כא+ אם אחרת יקח לו, הקישה הכתוב לאחרת, מה אחרת מקניא בשטר, אף אמה העבריה מקניא בשטר. הניחא למ"ד שטר אמה העבריה אדון כותבו, אלא למ"ד אב כותבו, מאי איכא למימר? דאיתמר: שטר אמה העבריה מי כותבו? רב הונא אמר: אדון כותבו, רב חסדא אמר: אב כותבו; הניחא לרב הונא, אלא לרב חסדא מאי איכא למימר? אמר רב אחא בר יעקב, אמר קרא: +שמות כא+ לא תצא כצאת העבדים, אבל נקנית היא כקנין עבדים, ומאי ניהו? שטר. ואימא: אבל נקנית היא כקנין עבדים, ומאי ניהו? חזקה! אמר קרא: +ויקרא כה+ והתנחלתם אותם לבניכם אחרים, אותם בחזקה - ולא אחר בחזקה. ואימא: אותם בשטר - ולא אחר בשטר! הכתיב: לא תצא כצאת העבדים. ומה ראית? מסתברא, שטר ה"ל לרבויי, שכן מוציאה בבת ישראל. אדרבה, חזקה ה"ל לרבויי, שכן קונה בנכסי הגר! באישות מיהת לא אשכחן. אי בעית אימא: להכי אהני אם אחרת. ורב הונא, האי לא תצא כצאת העבדים מאי דריש ביה? ההוא מיבעי ליה: שאינה יוצאה בראשי אברים כעבד. ורב חסדא? א"כ, לכתוב קרא לא תצא כעבדים, מאי כצאת העבדים? ש"מ תרתי.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף סז עמוד ב

דכתיב +ויקרא טז+ במדבר, ומאן דאמר אסורין - דכתיב +ויקרא טז+ גזרה. ומאן דאמר אסורין - האי מדבר מאי עביד ליה? - מיבעי ליה לכדתניא: +ויקרא טז+ המדברה +ויקרא טז+ המדברה, +ויקרא טז+ במדבר - לרבות נוב וגבעון, שילה ובית עולמים. ואידך, האי גזרה מאי עביד ליה? - מיבעי ליה לכדתניא: גזירה אין גזירה אלא חתוכה, דבר אחר: אין גזרה אלא דבר המתגזר ויורד. דבר אחר גזרה - שמא תאמר מעשה תהו הוא, תלמוד לומר: אני ה', אני ה' גזרתיו ואין לך רשות להרהר בהן. אמר רבא: מסתברא כמאן דאמר מותרין, לא אמרה תורה שלח לתקלה.

The above cited gemaras seem to be in contradiction to the following gemara in Sanhedrin 34A.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לד עמוד א

תא שמע: שני סופרי הדיינין עומדין לפניהו, אחד מן הימין ואחד מן השמאל, וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין. בשלמא דברי המחייבין - למחר חזו טעמא אחרינא, ובעו למעבד הלנת דין. אלא דברי המזכין - מאי טעמא? לאו משום דאי חזו טעמא אחרינא לחובה לא משגחינן בהו? - לא, כדי שלא יאמרו שנים טעם אחד משני מקראות. כדבעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן: אמרו שנים טעם אחד משני מקראות מהו! - אמר ליה: אין מונין להן אלא אחד.

מנהני מילי? - אמר אביי: דאמר קרא: +תהלים ס"ב+ אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים - מקרא אחד יוצא לכמה טעמים, ואין טעם אחד יוצא מכמה מקראות. דבי רבי ישמעאל תנא: +ירמיהו כ"ג+ וכפטיש יפצץ סלע, מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות - אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים. היכי דמי טעם אחד משני מקראות? - אמר רב זביד, כדתנן: מזבח מקדש את הראוי לו. רבי יהושע אומר: כל הראוי לאשים, אם עלה - לא ירד. שנאמר +ויקרא ו'+ העלה על מוקדה, מה עולה שהיא ראויה לאשים אם עלתה לא תרד - אף כל שהוא ראוי לאשים אם עלה לא ירד.

3) The system must be complete in the sense that all Halachic decisions must be able to be made from this body of material.

How does one arrive at conclusions in *Psak*? Rav Moshe Feinstein ztz'l in his *Hakdama to Iggeret Moshe* dispels the idea of an arbitrary logical system. He writes that after having learned the entire *Gemara, Rishonim, Acharonim*, and the Responsa Literature, a *Chacham* must proceed to *psak* based on some internal mechanism which intuitively builds upon everything he knows.^{12 13} Man and Law are intertwined and cannot be separated.

12 הקדמה אגרות משה

להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות. אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ידך? אמר לו אדם אחד ישועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין של הלכות, שלכאורה לא מובן לשון כתרים שאמר. ועוד קשה שאלת משה מי מעכב? מה כוונשו בזה? דמה שפירש"י למה אתה צריך להוביף עליהם? אין שייך ללשון **מעכב** דאף אם היה שייך כביכול להיות מעכב. יקשה למה לו זה? ואם כוונתו להקשות למה לא כתב בפירושו? לא מובן תירוצו בזה שר"ע ידרוש תילין של הלכות. אבל לפ"מ שבראתי מדויק לשון **כתרים** שנמצא שהשי"ת עשה את אותיות התורה למלכים, היינו שיעשה החכם וידמה מלתא ויפסוק הדין כפי הבנתו טעם האותיות שבתורה, וכשיהיה מחלוקת יעשו כפי הבנת רוב חכמי התורה אף שאפשר שלא נתכוונו להאמת ולא היה דעת הקב"ה כן, דהקב"ה נתן את התורה לישראל שיעשו כפי שיבינו את הכתוב ואת המסור בע"פ בסיני לפי הבנתם ויותר לא יפרש ולא יכריע השי"ת בדיני התורה שלא בשמים היא אלא הסכים מתחלה להבנת ופירוש חכמי התורה ונמצא שאתיות התורה הם מלכים שעושים כפי מה שמשמע מהתורה לחכמי התורה אף שאולי לא היה זה כהבנת השי"ת. וניחא לשון אמרה תורה שמצינו בכמה דוכתי משום דאנן דנין רק איך אומרים התורה. וכן ניחא מה שאיתא בעירובין דף י"ג על ב"ש וב"ה: **אלו ואלו דברי אלקים חיים**,

דכיון שיכולין לפרש בתורה כב"ש וכב"ה הרי נמצא שנאמר כתרוייהו כל זמן שלא נתבטלו דעת אחד ברבים החולקים. וזהו פירוש **מי מעקב** שמשא שאל למה עושה הקב"ה האותיות למלכים, שיעשו כפי משמעות החכמים בלשון הכתוב והמסור, דמי מעקב שתכתוב באופן שלא יהיה אפשר לפרש רק דרך אחד ככוונתך האמתית ולמה נתת כה מלוכה להאותיות שימצא שלפעמים יעשו שלא ככוונתך. והשיב הקב"ה משום שע"י זה ידרשו ר"ע וכל החכמים תילין של הלכות שהוא הגדלת תורה ממעט הנכתב והנמלסר ולכתוב הרבה. כל דבר בפרט אין קץ שהתורה היא בלא קץ וגבול. עיין בעירובין דף כ"א.

ומאחר שנתברר שהאמת להוראה הוא מה שנראה להחכם אחרי שעמל ויגע לברר ההלכה בש"ס ובפוסקים כפי כחו בכובד ראש וביראה מהשי"ת שכן יש להורות למעשה וזה מחוייב להורות, גם החכמים שבדור הזה יש להחשיבם הגיעו להוראה ומחוייבם להורות משום שהוראתם נחשב דין אמת.

¹³ שמות פרק יח פסוק כא

וְאַתָּה תִּתְּנֶנָּה מִכָּל הַעָם אֲנָשֵׁי חַיִּל יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲנָשֵׁי אֱמֶת שְׂנֵאֵי בְּצַע וְשִׁמְתָּ עֲלֵהֶם שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֹת:

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ב

אין מעמידין בסנהדרין בין בגדולה בין בקטנה אלא אנשים חכמים ונבונים, מופלגין בחכמת התורה בעלי דיעה מרובה, יודעים קצת משאר חכמות כגון רפואות והשבון ותקופות ומזלות ואיצטגנינות ודרכי המעוננים והקוסמים והמכשפים והבלי ע"ז וכיוצא באלו כדי שיהיו יודעים לדון אותם, ואין מעמידין בסנהדרין אלא כהנים לויים וישראלים המיוחסים הראויים להשיא לכהונה, שנאמר והתיצבו שם עמך בדומין לך בחכמה ובראה וביחס.

Contrast these Torah sources with the problems encountered in Interpreting the United States Constitution:

The Tempting of America by Robert H. Bork

“In the past few decades American institutions have struggled with the temptations of politics. Professions and academic disciplines that once possessed a life and structure of their own have steadily succumbed, in some cases almost entirely, to the belief that nothing matters beyond politically desirable results, however achieved. In this quest, politics invariably tries to dominate another discipline, to capture and use it for politics’ own purposes, which the second subject, - law, religion, literature, economics, science, journalism, or whatever – struggles to maintain its independence. But retaining a separate identity and integrity becomes increasingly difficult as more and more areas of our culture, including the life of the intellect, perhaps especially the life of the intellect, become politicized. It is coming to be denied that anything counts, not logic, not objectivity, not even intellectual honesty, that stands in the way of the “correct” political outcome... (gp: *politics = private interests*)

“What does it mean to say that a judge is bound by law? It means that he is bound by the only thing that can be called law, the principles of the text, whether Constitution or statute, as generally understood at the enactment. “

GP: Robert Bork is probably one the most eloquent defenders of the Strict Constructionists – or Original Intent camp of Constitutional interpreters. The above quote comes from his Introduction to *The Tempting of America*, which he wrote after he was rejected by Senate in the confirmation hearings for a Chief Justice.

The attempt to distinguish the Rule of Law from the Rule of Man is outlined in the following Wikipedia Articles. The Torah solution, of course, is that the this distinction cannot be made – The quip made by Charles Evans Hughes concerning the American Constitution, that the Law is what the judges say it is – may be even more true for Torah – "Do not turn to the left or the right from all that they teach you.”

עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יִרְוּהָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֵאמְרוּ לָהּ תַעֲשֶׂה לֹא תִסּוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יְגִידוּ לָךְ יָמִין וּשְׂמֹאל

(דברים פרק יז: יא)

Rule of law

The **rule of law** is a [legal maxim](#) whereby governmental decisions are made by applying known legal principles.^[2] Such a government can be called a **nomocracy**, from the [Greek](#) *nomos* (law) and *kratos* (power or rule). The phrase can be traced back to 17th century and was popularized in the 19th century by British jurist [A. V. Dicey](#). The concept was familiar to ancient philosophers such as [Aristotle](#), who wrote "Law should govern".^[3] Rule of law implies that every citizen is subject to the law. It stands in contrast to the idea that the ruler is above the law, for example by [divine right](#).

Despite wide use by politicians, judges and academics, the rule of law has been described as "an exceedingly elusive notion"^[4] giving rise to a "rampant divergence of understandings ... everyone is for it but have contrasting convictions about what it is."^[5]

At least two principal conceptions of the rule of law can be identified: a formalist or "thin" and a substantive or "[thick](#)" definition of the rule of law. Formalist definitions of the rule of law do not make a judgment about the "justness" of law itself, but define specific procedural attributes that a legal framework must have in order to be in compliance with the rule of law. Substantive conceptions of the rule of law go beyond this and include certain substantive rights that are said to be based on, or derived from, the rule of law.^[6]

History

Although credit for popularizing the expression "the rule of law" in modern times is usually given to [A. V. Dicey](#),^{[7][8]} development of the legal concept can be traced through history to many ancient civilizations, including [ancient Greece](#), [China](#), [Mesopotamia](#), and [Rome](#).^[9]

Antiquity

In [Western philosophy](#), the [Ancient Greeks](#) initially regarded the best form of government as rule by the best men. [Plato](#) advocated a [benevolent monarchy](#) ruled by an idealized [philosopher king](#), who was above the law.^[10] Plato nevertheless hoped that the best men would be good at respecting established laws, explaining that "Where the law is subject to some other authority and has none of its own, the collapse of the state, in my view, is not far off; but if law is the master of the government and the government is its slave, then the situation is full of promise and men enjoy all the blessings that the gods shower on a state."^[11] More than Plato attempted to do, [Aristotle](#) flatly opposed letting the highest officials wield power beyond guarding and serving the laws.^[10] In other words, Aristotle advocated the rule of law:

It is more proper that law should govern than any one of the citizens: upon the same principle, if it is advantageous to place the supreme power in some particular persons, they should be appointed to be only guardians, and the servants of the laws.^[3]

According to the Roman statesman [Cicero](#), "We are all servants of the laws in order that we may be free."^[12] During the Roman Republic, controversial magistrates might be put on trial when their terms of office expired. Under the Roman Empire, the sovereign was personally immune (*legibus solutus*), but those with grievances could sue the treasury.^[7]

Rule of man

Rule of man is absence of [rule of law](#). It is a society in which [one person](#), or a [group of persons](#), rules arbitrarily. The Sovereign exercises absolute authority and is [not bound by any law](#), he as a person stands outside law. The philosopher [Thomas Hobbes](#) advocated such a society, saying that a society would be better if it had one absolute [monarch](#) as he would be free to choose and do what he thinks is best for the society without taking into account the opinions of others.

Others dissent by historical evidence that points in the opposing direction claiming the impermanence of the systems brought on by [dictators](#) like [Joseph Stalin](#), [Adolf Hitler](#) and [Mao Zedong](#) which are remembered in having fared more by despotism than government system and thereby typifying the exertion of "rule of man" within their reigns. The results of which comprised violations to internationally recognized

In the *Hakdama* of *Mitzvat HaBayit* by Rabbi Yosef Epstein ztz'l, section two, outlines in detail the transition from the Intellect and Intuition of the *Avot* to the requirement to observe the Mitzvot because of *Kabbalat HaTorah*, (the formal acceptance of the Torah by the Jewish People). Rabbi Epstein concludes that human intellect is still an intermediary between G-d and Man, but there is now a more fluid situation, a mixture :

נתמזגה תורה הכרתו של אדם עם תורת השמים-צורה חדשה.
(מצות הבית הקדמה דף 22)

INTERLUDE:

P.F. Strawson calls his work *Individuals* an essay in *Descriptive Metaphysics*. He describes the conceptual system which we implicitly use in all human thought processes. This system has very general features which we all take for granted but do not bother to take notice of. Delineating concepts such as Space, Time, Physical Objects and the possibility of individuation, singling out individual objects, are part of this description. It is probably the best modern introduction to Kant's *Critique of Pure Reason*. (Strawson also wrote *The Bounds of Sense*, a more technical and in depth analysis of Kant's *Critique of Pure Reason*.)

The study and analysis of Torah also assumes a conceptual system

Rav Yosef Soloveitchik, ztz'l, writes:

“To whom may he (Halachik Man) be compared? To a mathematician who fashions an ideal world and then uses it for the purpose of establishing a relationship between it and the real world, as was explained above The essence of the *Halakha*, which was received from G0d, consists in creating an ideal world and cognizing the relationship between that ideal world and our concrete environment in all its visible manifestations and underlying structures. There is no phenomenon, entity, or object in this concrete world which the a priori Halakha does not approach with its ideal standard.” (Halakhic Man, p. 19).

Continuing at the end of this same chapter:

“Such is also the way of the mathematician! When Riemann and Lobachevski discovered the possibility of a non-Euclidean space, they did not pay any attention to the existential space in which we all live and which we encounter with all our senses. , which is

basic human rights. Relating the common inference of warning against the utility of such regimes that many have cited within the adage that Power corrupts and absolute power corrupts absolutely.

Euclidean from beginning to end. They were concerned with an ideal mathematical construction, and in that ideal world they discerned certain features of a geometric space different from ours. Afterward, physicists such as Einstein and his circle appeared, and they utilized the concept of non-Euclidean space in **order** to explain certain physical phenomena. The ideal geometric space then found its actualization in the real world.” (p. 29)

Torah and Philosophy, in the tradition of the Rambam, are once again combined in the epistemological and logical understanding of the idea of System and specifically of Axiomatic System. To satisfy these demands for consistency, independence and completeness is *la-asok be divrei Torah*, to be busy with Words of Torah. .

The history of Mathematics in the nineteenth and twentieth century is a fascinating epoch for any thinking individual. The abstract idea of System and its logical demands should help dissipate the ignominy and revulsion that so many have had to philosophy. Understanding processes of thought is a neutral (*parve*) activity, and like driving a car, can be used for good or bad.

AXIOMATICS REVISITED

Referring again to Rabbi Nachum Rabinovitch’s observation:

“ ...in the axiomatization of a theory, one seeks the smallest set of axioms from which the theory as a whole can be deduced. To this end, it is necessary to prove that each axiom is independent of the rest, namely that it is not implied by them. In the Talmud, however, the problem is not to reduce a given axiom-set to the smallest equivalent set. For, it is assumed that the text of the Penetateuch is irreducible, and it is an exercise in logic to demonstrate it.”

Although it may be a mathematical ideal to reduce the set of axioms to a minimum number, this was not cited as among Hilbert’s requirements for an axiomatic system. The ideal is really to achieve *irreducibility* of the axioms as Rabbi Rabinovitch states. That there are many axioms in the system, even as many as 613, it not a problem, except in complexity. The Torah is an enormously complex axiomatic system, within which the Chachamim use Play as a device to explore and map out the terrain.(endnote ix)

BEYOND AXIOMATICS -A SYSTEM OF LAW

Hilbert requires Completeness for an Axiomatic System; that the system itself be the basis for making all inferences and conclusions –But the Torah cannot be reduced to a mathematical, deductive system. It is a system of law. The System can never be incomplete. One must make a Halachic Ruling when practical questions arise.

Furthermore, one of the axioms of the Torah is the possuk that one cannot deviate from what the Rabbis tell us, either to the right or left.¹⁴ This opens the door to *Torah Sheh B'al Peh*, the Oral Law. Within the framework of Axioms, we literally have an open door into a new world of Psak, which necessarily includes the agency of a human being, a Dayan, an expert in Torah Law, to decide what the Halacha is.¹⁵

14 על פי התורה אשר יורוד ועל המשפט אשר יאמרו לה תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לה ימין ושמאל

(דברים פרק יז: א)

¹⁵ “Oh Kitty, how nice it would be if we could only get through into Looking-glass House! I’m sure it’s got, oh! Such beautiful things in it! Let’s pretend there’s a way of getting through into it, somehow, Kitty. Let’s pretend the glass has got all soft like gauze, so that we can get through. Why, it’s turning into a sort of mist now, I declare! It’ll be easy enough to get through-“She was up on the chimney-piece while she said this, though she hardly knew how she had got there. And certainly the glass was beginning to melt away, just like a bright silvery mist.

In another moment Alice was through the glass, and had jumped lightly down into the Looking-glass room. The very first thing she did was to look whether there was fire in the fireplace, and she was quite pleased to find that there was a real one, blazing away as brightly as the one she had left behind.

Then she began looking about, and noticed that what could be seen from the old room was quite common and uninteresting, but that all the rest was as different as possible. For instance, the pictures on the wall next the fire seemed to be all alive, and the very clock on the chimney-piece (you know you can only see the back of it in the Looking-glass) had got the face of a little old man, and grinned at her.

“They don’t keep this room so tidy as the other,” Alice thought to herself.....

(Lewis Carroll: *Through the Looking Glass*)

That is correct. Torah Sheh B'al Peh is not a tidy affair. It is as different as possible from a tidy system of Axioms, all set out in a row. But the Possukim themselves, as can be shown in so many different ways, open themselves up to it.

שמות פרק לד

(כז) ויאמר יקוק אל מלשה כתב לה את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה פרתיה אתה ברית ואת ישאאל:

רש"י שמות פרק לד

(כז) את הדברים האלה - ולא אתה רשאי לכתוב תורה שבעל פה:

דברים פרק ו

Additionally, it is the nature of the Oral Law that it cannot be written down. "It is not proper to write down the Oral Law because there is no end to the details of the Law."¹⁶

Thirdly, Halacha and Halachic Decisions are not arbitrary logical systems, nor are they the product of private interests.

"The Torah was given to the people of Israel. It obligates the Jew to study it and to seek to understand it; it demands of the sages of Israel that they interpret it and teach it as a guidance and law for everyday living. Since the Torah was not given to angels but to human beings, and since it depends on interpretation and understanding by human beings, whatever is discovered in it by human beings who accept the Torah as G-d's revelation to the Jewish People at Sinai and study it is indeed the truth of the Torah." (Eliezer Berkovits, *Not in Heaven*, p 51.)

The Torah is not in Heaven.¹⁷ Whereas in the development of English and American Law, jurists and theorists would agonize over whether we have a government

(יח) ועשית הישר והטוב בעיני יקנוק למען ייטב לך וכאת וירשת את הארץ הטובה אשר נשבע יקנוק לאבותיך:

רש"י דברים פרק ו

(יח) הישר והטוב - זו פשרה, לפנים משורת הדין:

רמב"ן דברים פרק ו

(יח) ועשית הישר והטוב בעיני ה' - על דרך הפשט יאמר תשמרו מצות השם ועדותיו וחקותיו ותכוין בעשייתן לעשות הטוב והישר בעיניו בלבד. ולמען ייטב לך - הבטחה, יאמר כי בעשותך הטוב בעיניו ייטב לך, כי השם מטיב לטובים ולישרים בלבבותם. ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין. והכוונה בזה, כי מתחלה אמר שתשמרו חקותיו ועדותיו אשר צוך, ועתה יאמר גם באשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו, כי הוא אוהב הטוב והישר:

וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותקוני הישוב והמדינות כלם, אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון לא תלך רכיל (ויקרא יט טז), לא תקום ולא תטור (שם פסוק יח), ולא תעמוד על דם רעך (שם פסוק טז), לא תקלל חרש (שם פסוק יד), מפני שיבה תקום (שם פסוק לב), וכיוצא בהן, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכגון מה שהזכירו בדין דבר מצרא (ב"מ קא א), ואפילו מה שאמרו (יומא פו א) פרקו נאה ודבורו בנחת עם הבריות, עד שיקרא בכל ענין תם וישר:

(כ) וטעם כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות - שישאל תחלה, על מה יעידו אלה המצות הנקראים "עדות" בעבור שהם זכר לנפלאותיו ועדות בהם, כגון המצה והסוכה והפסח והשבת והתפילין והמזוזה. ומה החקים, כי נעלם טעמם בתורה. והמשפטים, ישאל מה המשפטים שנעשה במצות האלה, שנסקול העושה מלאכה בשבת, ונשרוף הבא על אשה ואמה, ונכה את הארבעים לזרע כלאים. כי משפטי ישוב המדינות, בדיני השור והבור והשומרים ושאר הדינין שבתורה צדיקים וטובים הן, כל רואיהם יכירון:

¹⁶ספר תפארת ישראל פרק סח

והרבה דברים נאמרו בזה. דע, כי אין ראוי שתהיה התורה שבעל פה בכתיבה, מפני שהתורה שבעל פה הם פרטי המצוה ופרושיה. ודבר זה אין קץ וסוף, כי הפרטים אין להם קץ. ולא היה דבר שלם אם היה כותב מקצת בלבד, לכך אין לכתוב כלל התורה שבעל פה חסירה. כי הכתיבה מורה על התמימות, שיהיה כאן הכל ביחד, והרי בתורה שבעל פה אי אפשר, כמו שאמרנו.

of men or a government of laws – we see in the nature of *Torah Sheh B'al Peh* the necessity of men, but not just any layman (*hediot*), to implement the Law. A *Chacham*, according to Rav Moshe Feinstein, is one who has encompassed all of the writings of Chazal, the entire *Mishneh, Gemara, Rishonim and Acharonim* and only after this is he qualified to make *Halachic* decisions based on his own internal intuitions and understanding of *Chazal*. Both his integrity and his Fear of Heaven (*Yirat Shamayim*) qualifies him for this. Therefore his selflessness and devotion to *Am Yisroel* is recognized by the *Tzibbur*, the Jewish Community. ^(notes ix, x) At the same time, if a person qualifies to such a degree, according to Rav Moshe, he does not have a right to withdraw from the Halachic decision making process.

There is a transition from intuition to Halacha in Jewish thought. In the *Hakdama* to *Mitzvat HaBayit* by Rabbi Yosef Epstein ztz'l, section two, he outlines in detail the transition from the Intellect and Intuition of the *Avot* to the requirement to observe the Mitzvot because of *Kabbalat HaTorah*, (the formal acceptance of the Torah by the Jewish People). Rabbi Epstein observes that human intellect is an intermediary between G-d and Man, but it is a fluid situation, a mixture which he describes as : **נתמוגה תורה** (מצות הבית הקדמה דף 22) . **הכרתו של אדם עם תורת השמים-צורה חדשה**

ACCEPTANCE OF SYSTEM

When Godel proved the logical impossibility of verifying whether we could ever have a consistent and complete Axiomatic System, he in effect opened the door to intuition. Rudy Rucker in *Mind Tools* (Houghton Mifflin, p.187) writes about Godel: “above all, Godel’s theorem shows that human thought is more complex and less mechanical than anyone had every believed, but after the initial flurry of excitement in the 1930’s, the result ossified into a piece of technical mathematics...; and became the private property of the mathematical logic establishment ...”

Godel’s work concerned the nature of Axiomatic Systems. He showed the limits to which these can be brought. Intuition begins where conscious, methodical thought leaves off. Paradoxically, intuition later becomes the spring board from which conscious systematic thought emanates. Initially, there is an idea or an insight – there is a certainty of correctness without the ability to explain the nature of that correctness of insight. Later, with time and distance, the explanation comes into its own – and what was once intuition now becomes a part of systematic knowledge.

Referring back to R. Epstein’s *Hakdama*, where he cites the ability of the *Avot* to recognize G-d and the commandments from within themselves, we see that this is a type

of intuition – a perception – an understanding. (Nevua or Prophecy?) But it only became formalized and manageable in communal terms at *Matan Torah*. There a system was created and given to *Am Yisroel*. Once the system was in place, it then took thousands of years for *Chachamim* to work out the implications of the system – which is still happening today. This again by a cycle of intuition and formal reasoning.

We see the recognition and respect for system very clearly in the Rambam. This explains his requirements for the B'nai Noach:

“Any man (i.e., any gentile) who accepts the seven commandments and is meticulous in observing them is thereby one of the righteous of the nations of the world, and he has a portion in the word to come. This is only the case if he accepts them and observes them because G-d commanded them in the Torah, and taught us through our teacher, Moses, that the children of Noah had been commanded to observe them even before the Torah was given. But if he observes them because of his own conclusions based on reason, then he is not a resident-alien and is not one of the righteous the nations of the world, and is not one of their wise men.” *Hilchot Melachim* (8:11)

The Rambam's recognizes that Torah is a systematic unity, consistent and self-contained. The very exactness and organization of his *Mishneh Torah* reveals this structure. In *Moreh Nevuchim*, Aristotle's Theory of the Eternity of the Universe is rejected because it contradicts the Torah. The world had a beginning and was created by G-d. Our world is in a dynamic state of change. The forces of organization and growth battle the forces of entropy and breakdown.

On a national level, the Jewish People accepted this system when they said *Naaseh Ve Nishmah*., “we will do and we will understand.” This acceptance includes a recognition of the very limits of human thought.¹⁸

¹⁸ (י) שמות פרק כד

(ז) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְקֹנֵק נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:

מלבי"ם שמות פרק כד

(ד - ז) ויכתב משה. גם זה היה ביום הששי, וישכם בבקר של יום השביעי בסיון וישלח את נערי ב"י הבכורות כפי' חז"ל. ובזה נכנסו אבותינו לברית במילה (שמלו במצרים) ובטבילה (כמ"ש וכבסו שמלותם) ובהרצאת דמים, ונכנסו לברית כדרך כורת ברית ע"י הדם שנחצה והיה חציו לה' שיכנס אל חיוב הברית מצדו וחציו על העם להכניסם בחיוב הברית מצדם, וישראל ששמעו דברי ספר הברית אמרו כל אשר דבר ה' נעשה וגם ונשמע מצות אחרות שיצוה עוד להבא. ויל"פ נעשה מ"ע ונשמע מל"ת, וחז"ל פי' נשמע על ההשכלה תחלה נעשה מבלי חקור אחר הטעם, ועי"כ נשמע להבין טעמי המצות וסודותיהם והוא רק שמה"ש משתמשים בו, המלאך הוא שליח לעשות דבר ה' וזה קיומו והיותו, ועצמותו הוא שהוא שכל נבדל משכיל בפועל, נמצא ע"י מעשהו נעשה שכל נבדל שהוא עצמותו, והנה התלמוד מביא לידי מעשה והמעשה הוא העקר ופרי התלמוד והתלמוד הוא השומר לפרי, ועז"א מה תפוח פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע:

אֶחְזַתְיוּ וְלֹא אֶרְפְּנוּ
I have grabbed Him and I will not let go.

מִצָּאתִי אֶת שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי אֶחְזַתְיוּ וְלֹא אֶרְפְּנוּ עַד שֶׁהֵבִיאתִיו אֶל בֵּית אִמִּי וְאֶל חֶדֶר הוֹרְתִי

שיר השירים פרק

I have found Him, whom my soul loveth, I have grabbed Him and will not let go and until I have brought him into my Mother's House.

**וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְרָהּ בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה לִּי הַשִּׁירָה
הַזֹּאת לְעֵד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
(דברים פרק לא פסוק יט)**

“Now therefore write ye this song for you, and teach thou it to the children of Israel; put it in their mouths, that this song may be a witness for Me (for/against) the children of Israel.”(*Devorim*, 31:19).

The Torah itself says that it will be the witness – for or against the Jewish People. The Hebrew term is “ *bivnai Yisroel*” The ‘bet’ is either for or against. But Knesset Yisroel, the Nation of Israel, will never let go of its Mother's Torah.¹⁹ It is our appointment to delve and explore and map out its Precepts and organize the life of our People accordingly, with Justice and Righteousness, with Kindness and Compassion²⁰.

Let the Torah be our witness. One day the nations of the world will come back to Torah – they will see the truth of the Torah

**יִקְנוּ עֲזֵי וּמַעֲזֵי וּמְנוֹסֵי בְּיוֹם צָרָה אֵלֶיךָ גּוֹיִם יָבֹאוּ מֵאֲפֹסֵי אֶרֶץ וְיֹאמְרוּ אֵךְ שָׁקֵר נִחַלּוּ אֲבוֹתֵינוּ הַכֵּל וְאִין
בָּם מוֹעִיל
(ירמיהו פרק טז פסוק יט)**

“The L-rd is my strength and refuge in the days of trouble – the Nations will come from the ends of the Earth and will say: “Our fathers have given us only lies as an inheritance and there is no value in them.” “

The Rambam describes the historical mission of both Christianity and Islam at the end of the Mishneh Torah in *Hilchot Melachim* (11:4) :

“Even of Jesus of Nazareth, who imagined that he was the Messiah, and was put to death by the court, Daniel had prophesied, as it is written: And the children of the violent among thy people

¹⁹משלי פרק א

(ח) שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמה:

²⁰הושע פרק ב

(כא) וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים:

shall lift themselves up to establish the vision; but they shall stumble (Dan.11:14). For has there ever been a greater stumbling than this? All the prophets affirmed that the Messiah would redeem Israel, save them, gather their dispersed, and confirm the commandments. But he (Jesus) caused Israel to be destroyed by the sword, their remnant to be dispersed and humiliated. He was instrumental in changing the Torah and causing the world to err and serve another beside G-d. But it is beyond the human mind to fathom the designs of the Creator; for our ways are not =His ways, neither are our thoughts His thoughts. All these matters relating to Jesus of Nazareth and the Ishmaelite (Mohammed) who came after him only served to clear the way for King Messiah, to prepare the whole world to worship G-d with one accord, as it is written: For then will I turn to the peoples a pure language, that they all call upon the name of the L-rd to serve Him with one consent (Zeph. 3:9). Thus the messianic hope, the Torah, and the commandments have become familiar topics – topics of conversation (among the inhabitants) of the far isles and many people, uncircumcised of heart and flesh. They are discussing these matters and the commandments of the Torah. Some say, “Those commandments were true, but have lost their validity and are no longer binding”; others declare that they had an esoteric meaning and were not to be taken literally; that the Messiah has already come and revealed their occult significance. But when the true King Messiah will appear and succeed, to be exalted and lifted up, they will forthwith recant and realize that they have inherited nothing but lies from their fathers, that their prophets and forbears led them astray.”

Hence we express the hope in the Aleinu prayer that all the inhabitants of the world should come to recognize G-d. The Rambam recognizes that the righteous of the world will have a share in the world to come.²¹ But what could it mean to say that one

21 רמב"ם הלכות מלכים פרק ח הלכה יא

כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם.

משנת רבי אליעזר פרשה ו עמוד 121

הפרש בין חסידי ישראל לחסידי אומות העולם. חסידי ישראל אינן נקראין חסידים עד שיעשו כל התורה, אבל חסידי אומות העולם, כיון שהן עושין שבע מצוות שנצטוו בני נח עליהן, הן וכל דקדוקיהן, הן נקראים חסידים. בד"א, כשעושין אותן ואומרים, מכה שצוה אתנו אבינו נח מפי הגבורה אנו עושין, ואם עשו כן, הרי הן יירשו העולם הבא כישאל, ואף על פי שאינן משמרים את השבתות והמועדות, שהרי לא נצטוו עליהן. אבל אם עשו שבע מצוות ואמרו, מפי פלוני שמענו, או מדעת עצמן, שכך הדעת מכרעת, או ששיתפו שם ע"ז, אם עשו כל התורה כולה, אין לוקחין שכרן אלא בעולם הזה.

תוספתא מסכת סנהדרין (צוקרמאנדל) פרק יג הלכה ב

דבר אחר שורש זה נשמה וענף זה הגוף ובני רשעי גוים לא חיין ולא נידונין ר' אליעזר אומ' כל גוים אין להם חלק לעולם הבא שנ' ישובו רשעים לשאול' כל גוים שכחי אלהים ישובו רשעים לשאולה אילו רשעי ישראל אמר לו ר' יהושע אילו א' הכת' ישובו רשעים לשאולה כל גוים ושותק הייתי או' כדברין עכשיו שא' הכתוב שכחי אלהים **הא יש צדיקים באומות שיש להם חלק לעולם הבא:**

ספר העיקרים מאמר א פרק כה

ולזה תמצא שתורת בני נח ותורת משה עם שהם חולקות בענינים פרטיים כמו שיבא, הנה הם מסכימות בענינים הכוללים אשר מצד הנותן, ושתייהן נמצאות בזמן אחד, שאפילו בזמן המצא תורת משה לישראל היתה נמצאת תורת בני נח לכלל האומות והיו מתחלפות כפי התחלפות הארצות, רצה לומר ארץ ישראל מחוצה לארץ, וגם כפי התחלפות האומות זו מזו מצד האבות, ואין ספק שהאומות

recognized G-d without recognizing his laws? How can one recognize a King or a government and not observe the basic laws promulgated by that King or government?

The Rambam, as did all the *Rishonim* and *Acharonim*, understood the immense integrity and elasticity of the Axiomatic System of the Torah . It is unique among legal and religious systems and has no parallel. The principles of Justice and Law, Equity and Compromise, Kindness and Compassion are basic themes known to all in their generality but to few in their particular applications and complexities.²² As men begin to recognize the unique nature of the Torah, its Holiness and Divine Origin, so will the world will come closer to G-d and bring on the Messianic Era.

היו מגיעות על ידי תורת בני נח, אחר שהיא אלהית, להצלחה האנושית, עם שלא היתה במדרגת ההצלחה המושגת לישראל מצד התורה, אמרו רבותינו ז"ל חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא.

שו"ת משנה הלכות חלק טו סימן עה

וגם חסידי אומות העולם שיזכו לעוה"ב אינו בשביל השבע חכמות שזה אינו מועיל להגיע לעוה"ב, אלא ע"י קיום הז' מצות שלהם שאם יקיימום יזכו לחי עוה"ב, ואם לאו לא יגיעו לעוה"ב, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל סוף פ"ח מהל' מלכים. ועיין בספר שפע טל בהקדמה בן מאה שנה באריכות וכבר ציין עליהם בתוס' חיים אות י"ח ע"ש, והבן.
שו"ת משנה הלכות חלק טו סימן עה

²²**הושע פרק ב**

וְאַרְשֵׁתֶיךָ לִי לְעוֹלָם וְאַרְשֵׁתֶיךָ לִי בְצִדְקָה וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:
(כב) וְאַרְשֵׁתֶיךָ לִי בְּאַמּוֹנָה וְנִדְעַתְּ אֶת יְקוֹנֶךָ: ס